

Příběh (ne)obyčejného šestáka – kazuistika metody Kids' Skills

Autorka: Alena Fialová Kotterbová

Fialová Kotterbová, A. (2025). Příběh (ne)obyčejného šestáka – kazuistika metody Kids' Skills. *SF REVUE*, 6, 84-87.

„Paní psycholožko,“ oslovila mě hned ráno kolegyně v práci, paní učitelka. „S Radimem se něco děje. Už jsme pozvali do školy rodiče, abychom tomu přišli na kloub, ale ještě jsme s nimi osobně neměli možnost hovořit. Radim nemluví!“ „S kým nemluví?“ ptám se. „No, s nikým. Během posledních 14dnů byl zamlklejší a zamlklejší a teď už nemluví vůbec. Nemluví s dětmi, ale ani s námi,“ sděluje paní učitelka. „To mě zajímá,“ reaguji. Ukládám si tašku pod stůl a nabízím paní učitelce židli, abychom alespoň na krátký čas měly možnost se vzájemně opravdu poslouchat.

„Radim? Z šesté třídy?“ utvrzuji se, že vím, o kterého žáka jde. Před třemi měsíci jsem v této třídě vedla adaptační den. Bylo to fajn. K dětem ze zdejší šesté třídy přibýly v září děti, které na konci června absolvovaly pátý ročník na základní škole v nedaleké vesnici. Během programu jsme s třídní učitelkou nepozorovaly nic zvláštního. Děcka byla roz dováděná po prázdninách, všechny pokyny jsme opakovaly vícekrát, i tak sem tam někdo nevěděl, co má dělat. Holky nechtěly být v týmu s klukama a kluci namísto společenských aktivit chtěli hrát fotbal. Ale to k tomu v tomto čase a k věku patří. „Radim?“ ptám se ještě jednou. Radim je kluk menší postavy, světlolvasý, modrooký, pohledný a ano, asi trochu méně nápadný než ostatní. Udělá to, co má, ale o své místo na slunci se moc nepere. „Normální kluk,“ běží mi hlavou. Z myšlenek se ubírám zpět k paní učitelce: „A co na to rodiče?“ „Prý se Radim bojí chodit do školy, kluci mu ubližují... a nejraději by ho hned převedli na jinou základku!“ odpovídá paní učitelka smutně.

O pár dní později už sedím s rodiči v pracovně a poslouchám jejich příběh. „Přistěhovali jsme se sem před několika lety. Máme tady jen jednoho známého z celého širokého příbuzenstva a místních přátel jen několik. Naši rodinu tvoříme jen my dva, Radim a pes,“ líčí maminka. Táta dodává: „Pro Radima bychom se rozdali, ale zároveň po něm chceme, aby si plnil mnohé domácí povinnosti... A taky bychom si přáli, aby Radim měl nějaké ty kamarády... Ale on zatím po odpolednách hraje počítačové hry a do žádného kroužku nechce.“

Rodiče vystupují jako tým. Vzájemně se doplňují. Potvrzují slova, která mi už dříve sdělila paní učitelka. Zdá se jim, že Radimovi ve škole kluci ubližují. Prý mu nadávají a zesměšňují ho. „Radim ve škole není rád,“ pokračuje maminka, „doma brečí a do školy nechce. Představte si, paní psycholožko, to my jsme mu poradili, aby ve škole nemluvil. Když nám doma Radim vyprávěl, co se děje, řekli jsme mu, ať na ně nereaguje a nevšímá si jich... ale nenapadlo nás, že nebude mluvit ani s učitelkami. Jen jsme chtěli, aby mu ti kluci dali pokoj!“

Bylo mi rodičů trochu líto. Na druhou stranu jsem měla pocit, že budou dobrými partáky pro další spolupráci. Poděkovala jsem jim za upřímnost a oni se vlídně usmáli. Domluvili jsme se, že se s jejich Radimem budu ve škole jednou týdně scházet a společně odkrývat možnosti, které by mu mohly napomoci ke změně v jeho třídě i v životě jeho samotného.

„Radime, říkáš, že ses na dnešní setkání těšil. To je prima. A na co se těšíš?“ ptám se chlapce během prvních minut našeho prvního setkání. „Na pomoc,“ odpovídá tiše. „Dobře,“ reaguji, „a máš představu, jak by ta pomoc měla vypadat?“ „Chtěl bych vědět, proč jsou na mě zlí,“ odpovídá chlapec po krátké odmlce. „Hm... to je jistě důležité, a jak ještě jinak by ta pomoc mohla vypadat?“ ptám se. Radim klopi oči a sotva slyšitelně říká: „Potřebuji informace... proč jsou na mě zlí... a taky, jak se jim bránit. ... Dneska jsem si třeba nakreslil obrázek a potom jsem si s ním hrál. A potom mi ho zničili. Ten Karel mi ho zničil. Tak jsem si ho nakreslil znovu. A on mi ho znovu zničil.“

„Hmm,“ reaguji, „myslím, že si umím tu situaci představit. A Radi, řekni mi, jak se ti povedlo tu situaci zvládnout? Co se stalo potom?“ „Potom jsem byl smutný a čekal jsem, až se do třídy vrátí Honza,“ odpověděl Radim. „Honza?“ zajímá mě, „kdo je Honza?“ „Honza je můj kamarád. Je moc fajn. A taky Ondra. Ti mi neškodí a taky je s nima sranda,“ říká Radim.

„Takže slyším, že máš ve třídě nejméně dva kamarády a taky, že rád kreslíš, je to tak?“ tázavě se na Radima dívám. Radim kýve hlavou na souhlas. „A co ještě rád děláš... co tě baví a co ti jde?“ Radim na mě pohlédne a krčí rameny. „Radi, já mám tady pro tebe připravený papír a nebo předkreslený obrázek. Vlastně dva – dvě takové varianty. Podívej, chci ti nabídnout takového panáčka. Možná si budeš chtít nakreslit svého panáčka a když ne, tak tady jednoho máš už trochu předpřipraveného. Jenom ho dokreslíš. Myslíš, že by to šlo?“ nabízím tužku.

Radim neříká nic a sáhne po obrysu postavy bez hlavy. Rychle a obratně dokresluje hlavu se všemi detaily. „No, paráda,“ povzbuzuji ho, „a co takovému panáčkovi jde?“ Radim nezvedá hlavu od postavy a jen tiše řekne: „Nevím, možná je jako já...“ A pomalu do obrázku vpisuje, jaký panáček nebo možná on sám je a v čem je dobrý.

Chvilí čekám a vidím, že píše „rád si hraju“. Trochu se doptávám a dozvídám se, že rád hraje počítačové hry, je dobrý v běhu a obratný. Pak už bez psaní Radim sděluje, že má doma psa, rád si hraje taky s ním a společně se dovádějí. „Jo? A je to poslušný pes?“ ptám se. „Ale jo,“ sděluje Radim, „jenom když někdo přijde, tak skáče. A to pak máme na sobě obtisknuté jeho tlapky.“ Společně se smějeme. „Taky si rád hraju s hračkama. Takovýma dílkama, které se dávají k sobě a jde z nich něco postavit. Rád z nich stavím.... třeba takové panáčky.“

Postupně se taky dozvídám o různých postavách v jeho oblíbených počítačových hrách i o obsahu a cílech jednotlivých her. A protože se blíží konec našeho setkání, přemýšlím, jak ho motivačně ukončit. A tak jsem se zeptala: „Ty, Radi, napadá mě – co by ten tvůj panáček mohl mít napsáno na tričku? Víš, něco, co by Tě povzbudilo do té naší spolupráce? Kdykoli, kdy budeš potřebovat...“

„TY TO DAŠ!“ řekne, napíše a usměje se.

Následující týden mě už Radim před mou pracovním vyhlíží. Vypadá veseleji než prvně, hlasitě mě pozdraví a sebejistě sedá ke stolu, na kterém už mám připravené pastelky a fixy. „Obrázek jsem zapomněl doma, nevadí?“ ptá se. „Vůbec ne, co se s ním doma dělo dál?“ vracím otázku. „Ukázal jsem ho mamince. Povídali jsme si o obrázku a taky o tom, co se ještě ve třídě děje. Že všichni spolužáci nejsou zlí. Zlí jsou jenom dva,“ vypráví Radim. „A kteří spolužáci jsou naopak docela fajn?“ zajímá mě. „Ondra a Honza,“ reaguje Radim okamžitě. „Tak to jsou dva kluci ve třídě, kteří jsou fajn. A když spojíte síly, budete tři. Zatímco ti, jak říkáš, zlí, zůstanou jenom dva, že?“ shrnuji. „Jo jo,“ zamyslí se Radim, „jenomže oni jsou na mě fakt zlí. Komentují to, co dělám, vysmívají se mi. Když si jich nevšímám, pořád mě komentují. Je to hrozné!“

„Hmm, a co by sis přál, aby ti kluci vůči tobě dělali?“ ptám se. „No, aby mě nekomentovali a nechali mě prostě být... nechali mě si číst nebo si hrát,“ dodává Radim. „Kdybych teď měla kouzelnou hůlku a obdařila tě nějakou supervlastností, která by napomohla tomu, aby to bylo tak, jak popisuješ,“ říkám, „co bys získal za dovednost?“

„Já nevím,“ říká smutně Radim. „A kdo by to mohl vědět? Kdo by ti v tomhle mohl poradit?“ ptám se.

„Já nevím,“ opakuje Radim. „Radi, přemýšlím taky...“, říkám, „a když už jsme tady vzpomněli tu kouzelnou hůlku, mohli bychom si někoho nebo něco vyčarovat? Něco nebo někoho, kdo by mohl vědět?“

„Možná... Superman?,“ podívá se na mě Radim.

„No, vidíš, to je nápad,“ povzbuzuji Radima a chvíli si pak povídáme o tom, jak ten jeho Superman vypadá a jaký je. Dovídám se taky, kde bydlí a jak zařídit, aby byl stále nablízku. „Co myslíš, že by ti tvůj Superman poradil? Jakou superdovednost by ti dopřál?,“ zajímá mě.

„No, abych byl ODVÁŽNÝ a prostě jim řekl, že STAČILO!“ odpovídá Radim napůl otázkou, „a možná by mi s tím taky mohli pomoci Ondra a Honza, ne?“

Usmívám se, protože se mi zdá, že jsme tu kouzelnou hůlku opravdu použili. A tak to Radimovi říkám. Dlouho je ticho, Radim přemýšlí.

„Chtěl by sis tady nanečisto zkusit ty rozhovory s Ondrou a Honzou nebo dokonce s Karlem anebo Tomášem?,“ navazuji dále. „Asi ne, nevím... no, vlastně, jak?“ ptá se Radim. Hledáme společně nějaké možnosti a nakonec si pomáháme předkresleným stromem, na kterém jsou různě umístění duchové.

Pak už se nám odvíjí před očima několik příběhů, možností a cest. Po čase se Radimovi daří příběhy opravdu hrát, používat přímou řeč, gesta a mimiku, která dodává všem možnostem reálný nádech. „Radime, ty tady ty nové dovednosti úplně trénuješ, cítíš to?“ říkám, abych Radimovi zdůraznila, že mu to opravdu jde! Oba se tím vlastně bavíme. Až nám je líto, že čas našeho setkání pomalu končí. Na druhou stranu se otevírá prostor pro další zkoušení nově nabytých dovedností. Tentokrát v terénu.

S Radimem jsme se scházeli i nadále jednou týdně. Zároveň jsme byli v kontaktu s jeho rodiči, se kterými jsme reflektovali, co se mění a jak Radima povzbuzovat. S třídní učitelkou jsme se dohodli, že do třídy pozveme externího kolegu, který s celou třídou, a zejména chlapci, popracuje na zlepšování vzájemného chování. Bylo to dobré rozhodnutí. Jeho opakovaná přítomnost a programy navodily v třídním kolektivu pozorovatelné změny, ve kterých mohl Radim opatrně trénovat své nové dovednosti.

Když jsme se v daném školním roce setkali naposledy, Radim, aniž by čekal na otázku, hlásí: „no, všechno dobré!“ „Bezva,“ s úsměvem povzbuzuji Radima k podrobnějšímu vyprávění, „jaké to teď ve třídě pro tebe je?“ „Fantastické!... Nikdo už na mě není zlý!“ „Aha, a jací ti spolužáci teda jsou?“ ptám se. „Respektují, co jim říkám... nekomentují mě. Ale když se něco ptám, tak mi odpoví. Je to dobré,“ sděluje Radim.

„Radime, tak to gratuluji! Co na to říkají vaši?“ ptám se. „No, jsou rádi. Vždycky, když jsem šel od vás, tak jsem si s mamkou doma o tom vyprávěl. Taky si schovala všechny to obrázky, které jsme tedy kreslili, abych je neztratil...“, říká Radim, zdá se mi, že pyšně. „Hmmm, tak to budete mít takovou vzpomínku na to, jak ses učil odvaze, že?“ zasním se. „Radime, představ si, že by se ti někdy stalo, že se Ti nějaký třeba mladší kluk svěřil, že mu ve škole ubližují, že jsou ně něho zlí... Co bys mu poradil?“ „No, ať se nebojí... ať jim řekne, že stačilo! A taky bych mu poradil, ať to řekne doma.“ Ještě chvíli si o

tom povídáme, ale mám pocit, že Radim už přemýšlí nad něčím jiným. A tak ho nechávám v klidu sedět a usmívat se. Je to moc hezká chvíle.

„Radime, když jsi teď prokázal svou odvahu a povedlo se ti změnit některé nepříjemné situace ve třídě, myslíš, že bych Ti mohla být ještě s něčím užitečná?“ ptám se opatrně. „Myslím, že teď ne. Ale po prázdninách bych za vámi zase zašel, můžu?“

A tady příběh Radima, prima kluka z šesté třídy, která se nakonec díky němu hodně naučila, chci přestat vyprávět. Sice teď nevím, co přinesou prázdniny, ale po nich bych mohla Radima, možná i celou třídu, povzbudit k naplánování velké oslavy. Společné akce k oslavě cesty, na kterou se vydali. Uvidíme.

O autorce: Mgr. et Mgr. Alena Fialová Kotterbová

Učitelka a psycholožka. Ráda učí tělocvik, filosofii a psychologii, na gymnáziu. Zároveň působí jako školní psycholožka na základní škole i gymnáziu, v rámci vlastní praxe nabízí dospělým psychologické poradenství. Obdivuje Bena Furmana. Metodu Kids' skills vnímá jako "kouzlo, které opravdu funguje". Váží si divoké přírody, zdravého selského rozumu, vstřícnosti a svobody.